

Jan Gryczman (1898-1985)

Notka biograficzna

Jan Gryczman urodził się 20 kwietnia 1898 r. w Przeworsku. Syn Wojciecha i Katarzyny z domu Soszowa. W latach 1907-1912 uczęszczał do pięcioklasowej Ludowej Szkoły Powszechnej w Przeworsku. Po jej ukończeniu pracował jako praktykant w Cukrowni w Przeworsku, zatrudniał się do pracy w polu oraz jako robotnik w przeworskim młynie.

Od 6 stycznia 1918 r. powołany do odbycia służby w armii austro-węgierskiej. Służył w 90. pułku piechoty i od 30 marca wziął udział w walkach na froncie włoskim, a od 30 kwietnia tr. wraz ze swoim pułkiem stacjonował na okupowanej Ukrainie.

Po zakończeniu wojny powrócił do kraju. Absolwent sześcioklasowego Państwowego Gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczego w Jarosławiu (w latach 1923-1930). Ponadto ukończył kurs rolniczy i kurs prawa (jednoroczny). Od 2 lutego 1920 r. powołany do odbycia czynnej służby wojskowej w 5. Pułku Piechoty Strzelców Podhalańskich w Przemyślu. Pod odświeżeniem zdecydował się na pozostanie w wojsku w charakterze żołnierza zawodowego. Przyjęty 6 stycznia 1923 r. do wojskowej służby zawodowej. Został przydzielony do 3. Pułku Piechoty Legionów stacjonującego w Jarosławiu. Był szefem kompanii i dowódcą broni towarzyszącej (maszynowej). Przeszedł kolejne szczeble kariery i w 1929 r. został awansowany do najwyższego stopnia podoficerskiego - stopnia chorążego.

27 maja 1920 r. ukończył Szkołę Podoficerską w Grudziądzu, a 20 listopada 1920 r. Okręgową Szkołę Podoficerską we Lwowie. W 1923 r. przeszedł półroczny kurs obsługi broni maszynowej w Centralnej Szkole Strzelniczej w Toruniu. Jako wyróżniający się żołnierz, posiadający odpowiednie przygotowanie specjalistyczne 31 marca 1939 r. wraz z podległymi żołnierzami

Westerplatte 1939 r. chor. J. Gryczman w drugim rzędzie pierwszy od prawej

zameldował się do Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte w Wolnym Mieście Gdańsku. Była to druga część nowej załogi wymiennej Składnicy.

Od maja 1939 r. aktywnie uczestniczył w skrytym budowaniu ziemnych umocnień polowych placówki „Prom”, najdalej wysuniętego na wschód dużego punktu oporu. Ze względu na przeziębienie por. Leona Pająka, dowódcy placówki „Prom”, w nocy z 31 sierpnia na 1 września 1939 r. dowodził nocną obsadą tej placówki. Po wybuchu wojny krótkotrwale dowodził placówką. Przekazał dowodzenie po przybyciu na placówkę por. Leona Pająka wraz ze wsparciem kilku żołnierzy. Po ciężkim zranieniu por. Pająka przejął dowodzenie. Rozkazał przeniesienie rannego dowódcy do koszar. W związku z naporem oddziału niemieckiego i brakiem możliwości utrzymania się na pozycji na wyraźny rozkaz mjr. Sucharskiego wycofał placówkę do wartowni Nr 1. Przejął dowodzenie wartownią od plut. Piotra Budera. Po kapitulacji 7 września dostał się do niewoli (numer jeńca 1841). Jak większość westerplatczyków umieszczony pierwotnie w Stalagu I A Stablack (obecnie Stablawki). Po pół roku, 14 lutego 1940 r. został przeniesiony do Oflagu XVIII B Wolfsberg (obecnie Austria)

(numer jeńca 157). W okresie od 17 lutego 1943 r. aż do 31 stycznia 1945 przebywał w Oflagu II C Woldenberg (obecnie Dobiegniew). W lutym 1945 r., jak wszyscy jeńcy tego oflagu, ewakuowany marszem pieszym w kierunku zachodnim. Oswobodzony w trakcie marszu przez żołnierzy Armii Czerwonej.

Po powrocie do kraju kontynuował służbę wojskową. 12 marca 1945 r. przyjęty do Oficerskiej Szkoły Intendentury w Lublinie. Po jej ukończeniu i promocji otrzymał przydział do Modlina na stanowisko kwatermistrza. Przeniesiony na równorzędne stanowisko do pułku saperów we Włocławku.

Na emeryturę przeszedł 9 kwietnia 1954 r. jako zastępca kwatermistrza dywizji w stopniu kapitana. Zatrudnił się jako kierownik transportu w Odlewni i Emalierni w Grudziądzu. Po przeprowadzce 15 lipca 1956 r. do Nowej Dębi przez cztery lata był kierownikiem oddziału zaopatrzenia robotniczego w Zakładach Metalowych, a 16 września 1960 r. został wybrany prezesem tamtejszej Spółdzielni Inwalidów. Na skutek udaru mózgu utracił zdolność mówienia. W 1978 r. zamieszkał w Domu Weterana Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Warszawie, gdzie zmarł 19 lipca 1985 r. Został pochowany na Cmentarzu Bródnowskim w Warszawie - Kwatery 6 I rząd 6 grób 9.

Żona Bronisława, dwoje dzieci: Edward (1927), Irena (1928).

Od 21 maja 1998 r. honorowy obywatel miasta Gdańska.

Odnaczone Brązowym Krzyżem Zasługi (1926), Medalem Dziesięciolecia Niepodległości (1928), Medalem za Wojnę 1918-1921 (1928), Medalem „Za długoletnią służbę” (1938), Srebrnym Medalem „Zasłużony na Polu Chwały” (1946), Medalem Zwycięstwa i Wolności 1945 (1946), Srebrnym Medalem „Zasłużonym na Polu Chwały” (1947), Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari (1953), Odznaką Grunwaldzką (1960).

Opracowali: dr. Jarosław Tuliszką we współpracy z Wojciechem Samólem (Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku) na podstawie:

Dróżdż K.H., Walczyli na Westerplatte. Badania nad stanem liczbowym załogi Wojskowej Składnicy Tranzytowej we wrześniu 1939 roku, Oświęcim 2017;

Górniewicz-Kurowska Stanisława, Westerplatczycy. Losy Obrońców Wojskowej Składnicy Tranzytowej, Wydanie II poszerzone i poprawione, Gdańsk 2012;

Westerplatte. Zebrał, opracował i wstępem opatrzył Zbigniew Flisowski. Warszawa 1978.

Roczników Oficerskich 1923, 1923, 1932 oraz 1935-1939

oraz wybranych teczek personalnych z: Centralnego Archiwum Wojskowego w Warszawie, Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych w Warszawie, Archiwum Państwowego w Gdańsku oraz Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej.

Fot. MWW

